

Еуропа кеңесі ([ағылшын](#): *Еуропа Кеңесі*, [Франция](#): *Conseil De L'Еуропа*) — әлемдегі беделді халықаралық ұйымдардың бірі, Еуропалық-кеңістігінде адам құқықтары, демократия мен заңның үстемдігін қорғау мақсатында үкіметаралық ұйым 1949 жылы құрылды. Адам құқықтарының Еуропалық соты Еуропа Кеңесіне есеп береді. [Беларуссия](#), [Қазақстан](#) және [Ватиканды](#) қоспағанда, барлық Еуропа елдері Еуропа Кеңесінің мүшелері болып табылады.

Мазмұны

• [1Құрылымы](#)

• [2Қызығушылық](#)

•

• [2.1Еуропалық Адам құқықтары соты](#)

• [2.2Еуропа кеңесінің парламенттік ассамблеясы](#)

• [2.3Еуропалық жергілікті және аймақтық билік конгресі](#)

•

• [3Мүше елдер](#)

• [4Дереккөздер](#)

• [5Сілтемелер](#)

Құрылымы[өңдеу]

1949 жылы 5 мамырда 10 мемлекет - [Бельгия](#), [Ұлыбритания](#), [Дания](#), [Франция](#), [Нидерланды](#), [Ирландия](#), [Швеция](#), [Италия](#), [Люксембург](#) және [Норвегия](#) штаб-пәтері Страсбургте Еуропа Кеңесін құру туралы келісімге қол қойды. Қазіргі уақытта Еуропа Кеңесінде 47 мүше мемлекет бар. [Түркия](#), келісімге 1949 жылы қол қойды. Кеңестің жұмыс бағыттары: [адам құқықтары](#), бұқаралық ақпарат құралдары, құқықтық ынтымақтастық, әлеуметтік ынтымақтастық, [денсаулық сақтау](#), [білім беру](#), [мәдениет](#), [спорт](#), жастар, жергілікті демократия, трансшекаралық ынтымақтастық, қоршаған орта және аймақтық жоспарлау. [Түркия](#), [Грекия](#), олар бірінші мәртебесін «мүше құрылтай» Кеңес мүшелері талап енгізгеннен кейін бірге Еуропа Кеңесі құрылған.^[1]

Штаб-пәтері [Страсбург](#) ([Франция](#)) қаласында. Қазіргі кезде Еуропа кеңесінің 40 мүшесі бар. [Әзірбайжан](#), [Армения](#), [Беларусь](#), [Босния және Герцеговина](#), [Грузия](#), [Монако](#) елдері мүшелікке кандидат. Бұл елдердің парламенттерінің ([Беларусьтен](#) басқасы) Еуропа кеңесінің парламенттік ассамблеясына “арнайы шақырылған” деген мәртебесі бар. Ал [АҚШ](#), [Канада](#), [Жапония](#) мемлекеттерінің бақылаушылық мәртебесі бар. Еуропа кеңесінде демократиялық принциптер, адам құқы мәселелері, гуманитарлық және әлеуметтік-экономикалық байланыстар, мәдениет, экология мен ақпарат салаларындағы бірлескен іс-әрекеттер үнемі қаралып отырады.

Жалпыеуропалық істерге, аймақтық жанжалдарға, т.б. халықаралық маңызы бар саяси мәселелерге үнемі көңіл бөлінеді. Жұмыс, негізінен, үкіметаралық, парламентаралық кездесулер деңгейінде, жергілікті үкімет орындары мен үкіметтік емес ұйымдар арқылы жүргізіледі. Жарғы бойынша, ұлттық қорғаныс мәселелері Еуропа кеңесінің қарауына жатпайды.

Еуропа кеңесінің негізгі органдары: Еуропа кеңесінің Министрлер Кеңесі (МК) — жылына 2 рет Еуропа кеңесіне мүше елдердің сыртқы істер министрлерінің [Страсбург](#) қаласында кездесіп отыратын жиыны. Ал қалған уақытта Еуропа кеңесінің тіркелген тұрақты өкілдері арқылы жұмыс жасайды. Ағымдағы жұмысты ұйымдастыру үшін төраға мен оның 2 орынбасарынан тұратын бюро сайланады. Төраға міндетін мүше мемлекеттердің сыртқы істер министрлері 6 ай сайын кезектесіп атқарады. Министрлер Кеңесі міндеті — мүше мемлекеттердің өз міндеттерін атқаруын қадағалау, ұйымның жыл сайынғы бағдарламасы мен бюджетін бекіту, мүше мемлекеттердің өзара ішкі саяси келісімдерін орындауға және халықаралық мәселелерге араласуына көмектесу. Министрлер Кеңесінің жұмыс жасайтын арнайы комитеттері мен жұмыс топтары бар. Министрлер Кеңесінің шешімі мүше мемлекеттер үшін міндетті емес, тек қаулы-қарар, ұсыныс түрінде ғана. Бірақ Министрлер Кеңесі бұл шешімдердің атқарылу барысы жайында кез келген үкіметтен ақпарат сұрауға құқы бар.

Еуропа кеңесінің өз рәміздері де бар. Олар: [Еуропа туы](#) 1955 жылы бекітілген ортасында [Еуропа](#) халықтарының одағын білдіретін 12 жұлдызша айнала орналасқан. Бұл ту 1986 жылдан бастап [Еуропалық Одақтың](#) да рәмізі болып бекітілді; [Еуропа әнұраны](#) (1972 жылы бекітілген) ретінде [Бетховеннің](#) 9-симфониясы — “Куаныш одасы” алынған. [5 мамыр](#) Еуропа кеңесінің құрылған күні — [Еуропа күні](#) болып мерекеленеді. ^[2]

Қызығушылық[[өңдеу](#)]

Бұл институт [Еуропалық Одақпен](#) ешқандай органикалық байланысы жоқ жеке халықаралық ұйым. Алайда, [Еуропалық Одақтың](#) Еуропа Кеңесінің туын қолдануына қосымша, [Еуропа](#) Кеңесі мен [ЕО](#) арасында тығыз ынтымақтастық бар. Көптеген елдерде [Еуропалық Одақ](#) пен Еуропа Кеңесінің бірлескен жобалары жүзеге асырылады. Еуропа Кеңесі ЕО Министрлер Кеңесімен шатастырылмауы керек. Кеңес бюджеті мүше елдердің халық саны мен [ЖҰӨ-ге](#) сәйкес есептелген жарналарынан тұрады. 2002 жылға арналған бюджет шамамен 169 миллион еуроны құрайды. Кеңестің ресми тілдері - [ағылшын](#) және [француз](#). Торбьорн Ягланд, 2009 жылы бес жылға сайланған, Кеңестің Бас хатшысы.

Еуропалық Адам құқықтары соты[[өңдеу](#)]

ЕАҚС - Еуропа Кеңесіне қарасты мекеме.

Адам құқығы ұғымы дегеніміз - адамдардың адамдық қадір-қасиетіне сәйкес барлық құқықтардың жиынтығы, өйткені олар адам. Ол ішкі мағынадағы барлық негізгі құқықтар мен қоғамдық бостандықтарды, сондай-ақ халықаралық құқықта қарастырылған және қорғалатын құқықтарды кең мағынада қамтиды. Бұл құқықтар барлық адамдарға қатысты болғандықтан, бұл құқықтар халықаралық деңгейде қорғалуы керек еді. Адам құқықтарын қорғаудың алғашқы тәжірибелері көбіне ұлттық деңгейде. Халықаралық деңгейде адам құқығын қорғау жөніндегі зерттеулер 19-ғасырдың аяғы мен 20-шы ғасырларда табылған. Халықаралық құқықтың адам құқықтарына қатысты тұтастай алғанда Біріккен Ұлттар Ұйымының келісімімен жүзеге асырылады. Бұл шартта адам құқықтары туралы айтылғанмен, бұл құқықтар туралы түсінік жоқ. Осы себепті Экономикалық және әлеуметтік кеңестің жанынан Адам құқықтары жөніндегі комиссия құрылды және оған осы мәселе бойынша жұмыс жүргізу тапсырылды. Комиссия осы мақсат үшін дайындалған жобаны Бас Ассамблеяның 12.12.1948 жылғы шешімімен [Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы](#) ретінде қабылдады. Бұл декларация [БҰҰ Бас ассамблеясының](#) шешімі ретінде автоматты түрде байланыспайтындықтан және ешқандай кепілдік механизмін реттемейтіндіктен, декларациядан кейінгі өзгерістер осы кемшіліктерді жоюға бағытталған. Осы шеңберде жаңа ережелер екі деңгейде кездеседі. Бұл шаралар жалпыға бірдей деңгейде «Жеке және саяси құқықтар туралы конвенциямен» және «Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы келісіммен», аймақтық деңгейде «Адам құқықтары туралы Америка-Африка конвенциясымен» және «Адам құқықтары туралы Еуропалық конвенциямен» жасалды. Адам құқықтары туралы Еуропалық конвенция басқа шарттардан өзгеше. Демек, бұл адам құқықтарының конституциясы ретінде қарастырылатын басқа конвенциялар емес, адам құқықтары туралы Еуропалық конвенция. Бұл айырмашылықты қамтамасыз ететін ерекшеліктер; Мәтіндегі элементтердің нақтылығы дәл, егжей-тегжейлі және тікелей қолданылатын ережелер.

Еуропа кеңесінің парламенттік ассамблеясы[\[өңдеу\]](#)

[Еуропа кеңесінің парламенттік ассамблеясы](#) (ЕКПА) — кеңесші орган болып табылады. Ол ұлттық парламент депутаттары арасынан жиналған 306 өкіл мен олардың 306 орынбасарынан тұрады. Әр мемлекетке квота сол елдегі халық санына қарай анықталады. Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясының депутаттары жыл сайын [Страсбургте](#) қаңтар, сәуір, маусым, қыркүйек айларының ақырғы апталарында кездесіп отырады, кейде “көшпелі мини-сессиялар” өткізеді. Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясы мүшелері өз мемлекеттерінің емес, өз сайлаушыларының мүддесін қорғауға тиіс. Дауысқа салынғанда ұлттық емес партиялық мүдделер қорғалады. Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясындағы неғұрлым көрнекті партиялар: социалистер, христиан-демократтар, консерваторлар. Бұған қоса аз санды “тәуелсіз депутаттар” да кездеседі. Депутаттардың Министрлер Кеңесіне және мүше-мемлекеттерге жіберетін қаулы-қарарлары мен ұсыныстары үштен екі бөліктен көп дауыс алғанда ғана қабылданады. Депутаттар Парламенттік ассамблея төрағасы мен орынбасарларын және хатшысын, Еуропа кеңесінің бас хатшысы мен оның орынбасарын, адам құқы жөніндегі Еуропалық соттың судьяларын сайлайды. Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясының әр түрлі салалар (саясат, заң және адам құқы, мәдениет пен ағарту, экономика, т.б.) бойынша 14 комитеті бар. Соның ішінде мониторинг жөніндегі комитет мүше мемлекеттердің алған міндеттерін орындау мәселесін қарайды. Егер мүше мемлекеттер тарапынан бұл міндеттер орындалмаса немесе бұзылса, комитет мүшелері сол елдің парламенттік делегациясын Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясыдан шығару және Министрлер Кеңесіне ол мемлекетті Еуропа кеңесі құрамынан шығару мәселесін қояды. Бұған қоса Еуропа кеңесінің Парламенттік ассамблеясы пленарлық жиналыстар арасында жұмыс істейтін бюро мен тұрақты комиссия мүшелерін сайлайды. Еуропа кеңесінің күнделікті жұмысын халықаралық секретариат жүргізеді. Оның бас хатшысы 5 жыл мерзімге сайланады. Еуропа кеңесінің жеке бюджеті болатын арнайы кеңселері бар: [конституциялық құқық жөніндегі Венеция комиссиясы](#), [есірткі тасымалдаушылармен күрес жөніндегі Помпиду тобы](#), өз мүшелеріне жеңілдікпен қарыз бөлетін әлеуметтік даму қоры, т.б. Еуропа кеңесі атынан үнемі еуропалық конференциялар өткізіп тұрады. Оған еуропалық мемлекеттер толығымен (кейде еуропалық емес мемлекеттер де) шақырылады. Еуропа кеңесі мүшелері “Адам құқын қорғау және негізгі бостандықтар туралы” конвенцияны орындауға міндетті. Осы конвенция негізінде [Страсбургте](#) адам құқын қорғау жөніндегі Еуропалық сот құрылған. Мүше мемлекеттердің кез келген азаматы өз үкіметтері тарапынан саяси қысым көрген жағдайда осы сотқа шағымдануға құқылы.

Еуропалық жергілікті және аймақтық билік конгресі [[өңдеу](#)]

Жергілікті және аймақтық билік органдарының Еуропалық Конгресі Еуропа Кеңесінің консультативтік органы болып табылады және Еуропа Кеңесінің құрамындағы жергілікті үкіметтерді ұсыну арқылы жергілікті демократияны қолдайды. Ол екі палатаға бөлінеді, біреуі - жергілікті өзін-өзі басқару палатасы, екіншісі - аймақтық үкіметтер палатасы, оның хатшылығы және 5 жыл сайын съезд сайлайтын бас хатшысы бар.

Мүше елдер[[өңдеу](#)]

1949 жылы 5 мамырда ұйымның 10 мүшесі болды:

 [Бельгия](#)
 [Ұлыбритания](#)
 [Дания](#)
 [Франция](#)
 [Нидерланд](#)

 [Ирландия](#)
 [Швеция](#)
 [Италия](#)
 [Люксембург](#)
 [Норвегия](#)

Қосылу датасы бойынша елдер:

Еуропа Кеңесіне мүше елдер

 Түркия ^a	9 тамыз 1949	 Чехия	30 маусым 1993
 Грекия ^a	9 тамыз 1949	 Словакия	30 маусым 1993
 Исландия	7 наурыз 1950	 Румыния	7 қазан 1993
 Германия ^b	13 шілде 1950	 Андорра	10 қазан 1994
 Аустрия	16 сәуір 1956	 Латвия	10 Ақпан 1995
 Кипр	24 мамыр 1961	 Албания	13 Шілде 1995
 Швейцария	6 мамыр 1963	 Молдова	13 Шілде 1995
 Мальта	29 сәуір 1965	 Македония ^c	9 қараша 1995
 Португалия	22 қыркүйек 1976	 Украина	9 қараша 1995
 Испания	24 Қараша 1977	 Ресей	28 Ақпан 1996
 Лихтенштейн	23 қараша 1978	 Хорватия	6 қараша 1996
 Сан-Марино	16 қараша 1988	 Грузия	27 Сәуір 1999
 Финляндия	5 мамыр 1989	 Әзірбайжан	25 Қаңтар 2001
 Мажарстан	6 қараша 1990	 Армения	25 Қаңтар 2001
 Польша	26 қараша 1991	 Босния және Герцеговина	24 Сәуір 2002
 Болгария	7 мамыр 1992	 Сербия ^d	3 Сәуір 2003
 Эстония	14 мамыр 1993	 Монако	5 Қазан 2004
 Литва	14 мамыр 1993	 Черногория	11 Мамыр 2007}}
 Словения	14 мамыр 1993		

^a - Еуропа Кеңесінің негізін қалаушы мүшесі. ^b - 1950 жылы Батыс Германия Саар және француз кәсіп, қауымдастырылған мүшесі болды. Германия 1951 жылы (Батыс) толыққанды мүше болған кезде, Саарланд 1956 жылы референдумнан кейін Федералды республикаға қосылған кезде 1956 жылы бірлескен мүшеліктен шықты. Шығыс Германия, содан кейін Германия [Демократиялық Республикасы](#), кеңестік оккупация кезінде ешқашан Еуропа Кеңесінің мүшесі бола алмады. 1990 жылы Германияның бірігуінен кейін Шығыс Германиядағы бес мемлекет Германия Федеративтік Республикасына қосылды және Еуропа Кеңесінде ұсыныла бастады. ^c «Бұрынғы Югославия Македония Республикасы» деген атаумен қосылды (тырнақшаларда). ^[3] Көптеген елдер елді конституциялық атауымен таниды. ^d Алғашында [Сербия-Черного-рия](#) ретінде қосылды.

Еуропа Кеңесіне үміткер елдер: